

Meilah Sources 12

תוספות מסכת פסחים דף כז עמוד ב

הקדש אפי' באלף לא בטיל - תימה מה חומר היא זו הלא הקדש דבר שיש לו מתירין הוא ע"י חילול ומטעם זה אין דינו להיות בטל אפילו באיסור קל אפילו מדרבנן כדאמרין בריש ביצה (דף ד.).

תלמוד בבלי מסכת נדרים דף נח עמוד א

כל דבר שיש לו מתירין, כגון טבל ומעשר שני והקדש וחדש - לא נתנו בהן חכמים שיעור, וכל דבר שאין לו מתירין, כגון תרומה ותרומת מעשר וחלה וערלה וכלאי הכרם - נתנו בהם חכמים שיעור; אמרו לו: והלא שביעית אין לה מתירין, ולא נתנו בה חכמים שיעור,

רש"י מסכת גיטין דף נג עמוד א

חייבין - לשלם דמיהן לבעלים שהרי צריכין להביא אחרים ואי נמי נדבה היא קשה בעיניו שלא הקריב קרבנו שהרי להביא דורון היה מבקש.

מנחת חינוך פרשת בא מצוה יד אות א

(א) שלא וכו' התשובה זה שקיבל וכו' ושכיר וכו'. ע' פ' הנ"ל ובפ' הערל ר"ע דריש שם לגר שמל ולא טבל והר"מ אינו מביא כאן גר שמל ולא טבל מ"מ ודאי הדין כן כיון דקי"ל דעכו"ם גמור הוא ועלח"מ פלפל בדברי הר"מ ובכ"מ ואין נ"מ כ"כ לדינא דודאי הר"מ מודה לזה וקצרת. ובסמ"ג מביא מכילתא דהפסוק הוא לעכו"ם מהול ולעכו"ם שקיבל עליו ז' מצות. ולכאורה נ' שחולק עם הש"ס דידן ומד' המכילתא נראה דאם העכו"ם אינו מהול ולא קיבל עליו ז' מצות עובר בכמה שמות לאו דערל וב"נ ולא זה ג"כ עש"ס דילן. והנה בסמ"ג נראה דהלאו הוא באוכל אבל הר"מ והרהמ"ח סוברים דהלאו קאי על המאכיל. ובאמת ד' הסמ"ג צ"ע נהי דאפ"ל דעכו"ם ג"כ נצטוו לא כמ"ש הר"מ דל"ש זה דלא ציית הא באמת מבואר בסנהדרין דעכו"ם נצטוו על כמה מצות א"כ ה"נ. אבל באמת לא מצינו זה בסנהדרין דעכו"ם י' מצווה שלא יאכל הפסח כמו שמצווה על אכילת אמ"ה וכל המצות שלא נצטוו מקודם רק על ידי מרע"ה לא מצינו שיהא העכו"ם מוזהרים ע"ז ע"כ אתי הלאו להמאכיל ע"ש בסנהדרין. והנה כל הדינים שביארנו לעיל במצוה הקודמת שייכים כאן ואסור להנאות את העכו"ם בפסח דקי"ל כר"א דאה"נ משמע. מ"מ מ"ש בלאו דלעיל ובלאו זה וגם לקמן הדין כן בערל דאסור בהנאה קשה דפכ"ש כ"ג ע"ב מקשה מכדי אותבינהו כל הנהו קראי ושנינהו חזקי' ור"א במאי פליגי. ולפמ"ש י"ל דבלאוין אלו פליגי דלחזקי' מותר בהנאה ולר"א אסור בהנאה וער"מ במ"א פ"ו ובלח"מ יבואר לקמן בחיבורי אי"ה.

ופשוט המאכיל אפי' לעכו"ם חש"ו ג"כ עובר בלאו הזה דבב"נ ל"ש זה אבל עכו"ם חייב בכ"ע ופשוט. ולכאורה יש רמז ראייה להסמ"ג דעכו"ם בעצמו מצווה דמבואר בפסחים ג' ההוא ארמאה דסליק ואכיל פסחים וכו' בדקו בתרי' ואשכחי' ארמאה וקטלוהו ולכאורה אמאי קטלוהו אם אינו מוזהר ע"ז. אבל לדעת הסמ"ג דהוא עצמו מוזהר ע"ז ואזהרתן לב"נ זו היא מיתתן ע"כ קטלוהו ע"ש בסנהדרין ואינו ראייה גמורה דאשכחי' דעכו"ם הוא ואינו מחזיק בז' מצות גם כן ע' רמב"ן פ' וישלח גבי שכם ומ"מ נראה דל"ק על הסמ"ג מה שהק' דלא חשיב בסנהדרין מצוה זו יע"ש דקאמר דשוא"ת לא קחשיב אם כן אפשר ג"כ לומר דחשיב רק מצות שלהם שנוהג לעולם בכל מקום ובכ"ז. אבל מצוה זו שאינו נוהג אלא בזמן המקדש ובירושלים לא קחשיב אבל מ"מ שייך שפיר לומר שנצטווהו כמו שנצטווהו בז' מצות והוא ציית מדוע יגרע עוד ממצות שנצטווהו ע"כ דברי הכ"מ אינם מובנים ובודאי מצא הר"מ זה באיזה מקום ואפשר דהאוכל ג"כ מוזהר לדעת הר"מ ג"כ וצ"ע. אבל דעת הסמ"ג מבואר בהדיא דאין המאכיל עובר רק האוכל וצ"ל כמ"ש והוא פשוט דקרא. ועי"ל להסמ"ג דלא קחשיב אלא מה שמצווים כישראל אבל מה שישראל אינו מצווה ואדרבא מצוה איכא לאכול רק ב"נ מוזהר לא קחשיב עתוס' סנהדרין נ"ט ד"ה ליכא מידעם דבדבר שהוא מצוה לישראל ל"ש להקשות מי איכ' מידי דלישראל שרי ולנכרי אסור. אך הדרנא בי דמבואר שם דעכו"ם ששבת או שעסק בתורה חייב אף על גב דלישראל מצוה וע"כ כדכתיבנא דאינו נוהג בכ"מ ובכ"ז לא חשיב או אפשר דדבר המפורש בקרא לא חשיב אף דחשיב שם ש"ד דמפורש בקרא יש לחלק. עוד נלפע"ד לדעת רש"י קידושין וב"ק שהבאתי לעיל דקדשים קלים אח"ש אפי' חלק הבעלים גם כן הוי מ"ג רק משלחן גבוה קזכו לאכילה אבל לקדש בו את האשה אינו שלו דהוא מ"ג אם כן נראה דאם עכו"ם אוכל קדשים קלים שלמים או פסח עובר ג"כ על גזל כי ב"נ מצווה על גזל מ"ל גזל הדיוט או גזל גבוה. אך לישראל זכה להו רחמנא לאכול אבל למאן דלא זכה רחמנא הוי גזל גבוה א"כ עכו"ם שאכל קדשים קלים כיון דממון גבוה ה"ל גזל והם מוזהרים על הגזל וחייב מיתה על הגזל אפי' בפמ"ש ע' סנהדרין ור"מ ה' מלכים ע"כ קטלי' להווא עכו"ם מחמת שעבר על גזל דמצווה ב"נ ע"ז. וע' פ' ויקרא כתבתי כיו"ב לענין מעילה והדין דין נכון אפי' לשיטת התוס' דחלק הכהנים הוי מ"ג א"כ אסור לעכו"ם לאכול מחלק הכהנים דהו"ל גזל גבוה ולא גרע גזל גבוה מגזל הדיוט והוא דבר נחמד ואמיתי בעזה"י. ועיין סוגיא דבכורות ואה"ע כ"ח במקדש אשה בבכור ובח"מ וב"ש.

והנה לדעת הר"מ והרהמ"ח דאיסור על המאכיל צריך כזית כמו בכל איסורים שהישראל מוזהר וכ"ה בר"מ להדיא כאן המאכיל כזית אבל לדעת הסמ"ג דהאוכל מצווה אם כן העכו"ם מצווה אף על כ"ש דשיעורין לישראל נאמרו ולא לב"נ ער"מ מלכים פ"ט וגם אם

נתערב חתיכת פסח ברוב בבשר חולין דמה"ת חב"ת בטל לדעת הר"מ אין מוזהר המאכיל דבטל ברוב ולדעת הסמ"ג דהאכול מוזהר ולב"נ אפשר ל"מ ביטול עפ"מ"ג י"ד ס' ס"ב. ולפמש"ל דעכו"ם מוזהר בכל גוונא שלא לאכול פסח לד' רש"י דהוי ממון גבוה וה"ל גזל וא"כ אסור לאכול אפי' על ידי ביטול אף אם נאמר דגם לב"נ מהני ביטול ע"ש בפמ"ג מ"מ כאן ל"ב דממון בעלים לא בטל ע' ביצה ל"ח ומ"ל מ"ג או ממון הדיוט ולקמן ה' מע"ש הבאתי ד"ז בשם האחרונים על תוס' מעילה פרוטה בכיס זה הקדש ע"ל מצוה רמ"ז. ודעת הראב"ד בהשגות דלאו הזה הוא שלא למנויו דמי שאינו מנוי על הפסח ואוכל מן הפסח עובר על לאו הזה ועיי' יבמות ע' ע"ב תוד"ה אלמא ומהרש"א שם. ונ"ל ג"כ דאסור בהנאה לדידן דקי"ל כר"א ולא מצינו שיפרוט הכתוב היתר. אך קשה מהסוגיא שהבאתי לעיל נימא דא"ב בין חזקי' לר"א ולפ"ז אף לדעת תוס' שהבאתי לעיל דחלק הבעלים הוא ממון הדיוט ורשאי לקדש בו אשה אם כן בפסח דוקא שקידש בחלקו אשה המנוי' על פסח זה אבל אם מקדש אשה שאינה בחבורה זו כיון דלדידה אבה"נ אינה מקודשת ע' באה"ע:

קובץ שעורים פסחים אות ו

(ו) [דף ג ע"ב] אשכחוהו דנכרי הוא וקטלוהו. אין לפרש משום דכתיב וכל בן נכר לא יאכל בו ובן נח אזהרתו זו היא מיתתו, דהא הלאו הוא על ישראל שלא להאכיל לבן נכר. אלא נראה הטעם משום גזל, דמינויו על הפסח היא ע"י טעות ואכל את שאינו שלו.

כסף משנה הלכות מעילה פרק ג הלכה א

[א] קדשי מזבח שמתו וכו'. מימרא דר"י בפ"ג דמעילה (י"ב) ובריש מעילה שם. ואיכא למידק אמאי נקט רבינו קדשי מזבח הא ר"י קדשים סתם נקט. וי"ל דלרבנותא נקט קדשי מזבח וכ"ש קדשי בדק הבית ועוד משום דבהאי פירקא עסיק בדיני קדשי מזבח מש"ה פתח בהו. ומ"ש וכן אם נפסלו בדברים שיפסלו בהם הקרבנות מועלים בהם מד"ס בד"א בשלא היה להן שעת היתר לאכילת כהנים וכו' כיצד קדשי קדשים שנפסלו קודם שיגיע הדם למזבח כהלכתן כגון ששחטן בדרום אף על פי שקיבל בצפון וכו' עד שהרי לא היה להם שעת היתר. משנה בריש מעילה קדשי קדשים ששחטן בדרום מועלים בהם ששחטן בדרום וקיבל דמן בצפון וקיבל דמן בדרום שחט ביום זרק בלילה שחט בלילה זרק ביום או ששחטן חוץ לזמנן וחוץ למקומן מועלים בהם כלל אמר ר' יהושע כל שהיה לה שעת היתר לכהנים אין מועלים בה וכל שלא היה לה שעת היתר לכהנים מועלים בה אי זו היא שהיה לה שעת היתר לכהנים שלנה ושנטמאת ושיצאת ואי זו היא שלא היה לה שעת היתר לכהנים שנשחטה חוץ לזמננה וחוץ למקומה ושקיבלו פסולים וזרקו את דמה. ומ"ש רבינו או שזרקוהו פסולים אף על פי שקיבלוהו כשרים. שם נחלקו חזקיה ור"י אי סגי בנראה לזריקה דהיתר זריקה שנינו או בעי שעת היתר אכילה דחזקיה סבר היתר זריקה סגי הילכך כל שנתקבל הדם שלא בהכשר סגי להוציא מידי מעילה ור"י סבר דלא אלא שזרק בהכשר ויותר באכילה ופסק רבינו כר"י מפני ששם הביאו כמה ראיות לדבריו ואף על גב דשנינו חזקיה שינוי דחיקי נינהו ועוד דסוגיא דפ"ב דמנחות כר"י רהטא. ובגמ' אתמר עלו מהו שירדו רבה אמר אם עלו ירדו רב יוסף אמר אם עלו לא ירדו אליבא דר' יהודה לא תיבעי לך דכ"ע לא פליגי דאם עלו ירדו כי פליגי אליבא דר"ש וכו' תנן קדשי קדשים ששחטן בדרום מועלין בהם בשלמא לרב יוסף ניחא אלא לרבה קשיא מאי מועלים בהם מדרבנן ואף על גב דהא דאוקימנא מתני' דקתני מועלין בהם מדרבנן אליבא דרבה הוא משמע דלרב יוסף מועלין בהם מדאורייתא ובמסקנא בגמרא אסיקנא לרבה בתיובתא והוי משמע לכאורה דכיון דהלכה כרב יוסף ולדידה מועלין דקתני מתני' הוי דאורייתא הכי נקטינן כי דייקין בה נקטינן דמועלים בהם דקתני מתני' היינו מדרבנן משום דהא דאוקימנא מתני' דמועלין בהם היינו מדרבנן לרבה אבל לרב יוסף הוי מדאורייתא היינו אליבא דר"ש אבל לר' יהודה הא אמרינן דכ"ע לא פליגי דאם עלו ירדו וא"כ אין מועלין בהם מדאורייתא וכיון דקי"ל הלכה כר' יהודה לגבי ר"ש כל שלא היה לה שעת היתר לכהנים אין מועלין בה אלא מד"ס. ומ"ש או שיצא הבשר והדם כולו. נ"ל שט"ס יש כאן וצריך להגיה או שיצא הדם והבשר כולו דגרסינן בפ"ק דמעילה (דף ו' ז') אמר ר' יוחנן כי אמר ר"ע זריקה מועלת ליוצא שיצא מקצתו אבל יצא כולו לא, ופירש"י שיצא מקצת הבשר ולא יצא כולו דמיגו דמהניא זריקה למקצת שבפנים מהני נמי להווא מקצת שיצא אבל יצא כולו לא וכו' דכמו דליתיה לבשר דמי אמר רב פפא לא אמר ר"ע זריקה מועלת ליוצא אלא שיצא בשר אבל יצא דם אין זריקה מועלת ליוצא ותניא כוותיה משמע בהדיא דדם אפי' יצא מקצתו אין זריקה מועלת דהא בשר אין זריקה מועלת בו אלא ביצא מקצתו ובהווא גוונא אמר דבדם אין זריקה מועלת. ומ"ש או שיצא מקצת הבשר קודם זריקת דמים וכו' שהרי היה לו שעת היתר לאכילה. כלומר ואח"כ זרק הדם וכמ"ש לעיל בסמוך דזריקה מועלת כשיצא מקצת הבשר:

רמב"ם הלכות גניבה פרק ב הלכה א

הגונב את הגוי או שגנב נכסי הקדש אינו משלם אלא הקרן בלבד שנ' +שמות כ"ב ח'+ ישלם שנים לרעהו ולרעהו ולא להקדש לרעהו ולא לגוי, וכן הגונב קדשים מבית בעליהן בין קדשי קדשים בין קדשים קלים בין קדשים שאין הבעלים חייבין באחריותן בין קדשים שהבעלים חייבין באחריותן הרי זה פטור מן הכפל ומתשלומי ארבעה וחמשה שנ' +שמות כ"ב ו'+ וגונב מבית האיש ולא מבית הקדש.

רמב"ם הלכות ערכין וחרמין פרק ו הלכה ח

המקדיש קדשי מזבח לבדק הבית הרי ההקדש חל עליהן ותערך הבהמה ותפדה ויפלו דמיה לבדק הבית והבהמה תקרב למה שהיתה בתחלה, אבל המקדיש קדשי בדק הבית למזבח ואמר הרי זה עולה או שלמים או החרימם לכהנים לא עשה כלום ואין הקדש מזבח ולא החרם חל על קדשי בדק הבית שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו.

תוספות מסכת בבא קמא דף עו עמוד א

השתא תורא דשמעון - והא דאמר לקמן (א) גנב והקדיש חייב ד' וה' דהוי כמוכרו להדיוט היינו בקדשי בדק הבית דלא מיקרו על שם בעלים וקדשי מזבח אומר ר"י אף על גב דמיקרו על שם בעלים ולא הוי הקדש כמכירה מ"מ למ"ד יאוש לא קני חשיב כיאוש ושינוי רשות לענין דחל הקדש אחר יאוש כדמשמע לעיל (דף סו): דבעי לאוכוחי אביי לרבה דיאוש לא קני מקרבנו ולא הגזול ואפילו הכי אמר שם דחל הקדש אף על גב דאכתי לא אסיק אדעתיה דהוי יאוש ושינוי השם אלא משום דהוי יאוש ושינוי רשות.

תלמוד בבלי מסכת חולין דף קלט עמוד א

הני מוקדשין היכי דמי? אילימא דהוה ליה קן בתוך ביתו ואקדשיה - מי מיחייב? כי יקרא קן צפור - פרט למזומן! אלא דחזא קן בעלמא ואקדשיה, ומי קדוש? איש כי יקדיש את ביתו קדש אמר רחמנא, מה ביתו - ברשותו, אף כל - ברשותו! אלא דאגבהינהו לאפרוחים ואקדשינהו, והדר הדרינהו - האי אפילו בחולין נמי לא מיחייב, דתנא: נטל את הבנים והחזירן לקן, ואח"כ חזרה האם עליהן - פטור מלשלח! אלא דאגבהה לאם ואקדשה, והדרה - מעיקרא איחייב ליה בשילוח מקמי דאקדשה, דתניא, ר' יוחנן בן יוסף אומר: הקדיש חיה ואח"כ שחטה - פטור מלכסות, שחטה ואח"כ הקדישה - חייב לכסות, שכבר נתחייב בכסוי קודם שיבא לידי הקדש! רב אמר: במקדיש פירות שובכו ומרדו, ושמואל אמר: במקדיש תרנגולתו לבדק הבית; בשלמא שמואל לא אמר כרב - דקא מוקים לה בקדשי בדק הבית, אלא רב מאי טעמא לא אמר כשמואל? אמר לך רב: דוקא קפטרי משילוח כגון פירות שובכו דקדשי מזבח נינהו, דכיון דקדשי קדושת הגוף לא פקעה קדושתיהו מיניהו, אבל במקדיש תרנגולתו לבדק הבית, דלאו קדשי מזבח, דקדושת דמים בעלמא הוא, כיון דמרדה - פקעה קדושתיהו, וחייבת בשילוח; ושמואל אמר: כל היכא דאיתיה בבי גזא דרחמנא איתא, דכתיב לה' הארץ ומלואה; וכן אמר ר' יוחנן: במקדיש תרנגולתו לבדק הבית ומרדה, אמר ליה רבי שמעון בן לקיש: וכיון שמרדה פקעה ליה קדושתה! אמר ליה: בבי גזא דרחמנא איתא, דכתיב לה' הארץ ומלואה

רש"י מסכת יבמות דף מו עמוד א

הקדש חמץ ושחרור - עשה שורו אפותיקי והקדישו למזבח דהוה קדושת הגוף פקע שיעבודא דקמא אבל קדושת בדק הבית לא מפקעא כדתנן בערכין (דף כג): מוסיף עוד דינר ופודה הנכסים כולן או אם עשה חמצו אפותיקי לעובד כוכבים והרי הוא מונח בידו של ישראל ובאו שש שעות של ערב הפסח פקע שיעבוד העובד כוכבים הואיל ולא הוי ממש דידיה וחייב זה לבערו.

רש"י מסכת יבמות דף סו עמוד ב

רבא לטעמיה כו' - הקדש דוקא קדושת הגוף כי האי גוונא אבל קדושת דמים לא כדתנן (ערכין דף כג): מוסיף עוד דינר ופודה הנכסים הללו כו'.

רש"י מסכת גיטין דף מ עמוד ב

הקדש - עשה שורו אפותיקי והקדישו קדושת הגוף למזבח ודוקא קדושת הגוף דקדושת דמים לא מפקעה שעבוד כדתנן (ערכין דף כג): מוסיף עוד דינר ופודה את הנכסים הללו.

תוספות מסכת גיטין דף מ עמוד ב

הקדש חמץ ושחרור כו' - פי' בקונטרס דוקא קדושת הגוף מפקיע מידי שעבוד אבל קדושת דמים לא כדמשמע בערכין (דף כג): ובפי' אף על פי (כתובות דף נט): נמי אמרינן שאני קונמות דקדושת הגוף נינהו כדרבא כו' משמע דוקא קדושת הגוף מפקיע מידי שעבוד וקשה לר"ת דאי חשיב ברשותו של לוח כל זמן שלא הגיע הזמן אפי' קדושת דמים נמי תפקיע מיד שעבוד ואי לא חשיב ברשותו אפי' קדושת הגוף נמי לא דכי יקדיש את ביתו כתיב מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו ואור"י דרבא לטעמיה דאמר בפ' כל שעה (פסחים דף לא). דבעל חוב מכאן ולהבא הוא גובה וחשיב ברשותו ודוקא קדושת הגוף שאין לו פדיון מפקיע מידי שעבוד כגון שור תם למזבח או קונמות דפי' אף על פי (כתובות דף נט): ואצטלא דפרסוה אמיתנא ביבמות בפרק אלמנה (דף סו): דכיון שחל שעה אחת תו לא פקע דלא עדיף שעבוד מנתינת דמים וכן חמץ וכן שחרור ומפרש בירושלמי טעמא משום דלא מצינו עבד משתחרר וחוזר ומשתעבד והיינו כדפרישית דקדושת הגוף כיון דחיילא תו לא פקע אבל קדושת דמים לא אלים כח הקדש מכח מקדיש כיון דיש לה פדיון וראויה לפקוע כדאשכחן בשדה מקנה כשהקדיש לוקח דחוזרת לבעלים ביובל והא דלא חשיב רבא מת כגון ההיא דאצטלא וע"ז כגון שעשה ביתו אפותיקי והשתחוה לו דמפקיעין מידי שיעבוד משום דהוה בכלל הקדש והא דלא חשיב מכר דעשה שורו אפותיקי ומכרו (ב"ק יא): דאין בעל חוב גובה ממנו התם תקנתא דרבנן היא משום פסידיא דלקוחות דלית ליה קלא דהא בעשה

עבדו אפותיקי ומכרו בעל חוב גובה הימנו (שם) כיון דאית ליה קלא ונזהרים הלקוחות ועוד יש לומר דלא חשיב אלא הנך תלתא שהם משניות או ברייתות ודשחרור שמעינן ממתניתין דהכא וחמץ בפרק כל שעה (פסחים דף לא.) וקונמות בפ' אף על פי (כתובות דף נט): אבל מת וע"ז ומכר דלא שמעינן להו ממשנה או מברייתא לא חשיב ובפרק המניח (ב"ק דף לג:.) דאמר הקדיש מוקדש משום דרבי אבהו אבל קדושה גמורה לא איכא לאוקמי אפילו בראוי למזבח אפילו הכי אין מפקיע מידי שיעבוד דניזק דכיון דאינו יכול לסלקו בזווי אפילו לר' ישמעאל כדמפרש בפרק המניח (שם) מודה רבא דלמפרע הוא גובה ואם תאמר כיון דקונמות מפקיעין מידי שיעבוד כהקדש א"כ כל לוח יפקיע נכסיו מן המלוה שיאסר עליו בקונמות וי"ל דאלמנה רבנן לשיעבודה דבעל חוב כדאמר בפ' אף על פי דאלמנה רבנן לשיעבודא דבעל דעל כרחיך לאו דווקא דבעל דהא בריש המדיר (כתובות דף ע.) פריך וכיון דמשעבד לה כל כמיניה דמפקיע ליה לשיעבודה אלמא דאלמנה נמי לשיעבודה דאשה והא דאמרינן בפרק אלמנה (יבמות דף טו:) דקנייה מיתנא ומפקע ליה לשיעבודה דאשה יש לחלק דלא אמרינן אלמנה אלא בקונמות דלא מיתסרי אלא אבעל חוב

תלמוד בבלי מסכת מעילה דף יב עמוד ב

מתני'. כל הראוי למזבח

תלמוד בבלי מסכת מעילה דף יג עמוד א

ולא לבדק הבית, לבדק הבית ולא למזבח, לא למזבח ולא לבדק הבית - מועלין בה. כיצד: הקדיש בור מלא מים, אשפות מלאות זבל, שובר מלא יונים, אילן מלא פירות, שדה מלאה עשבים - מועלין בהם ובמה שבתוכה. אבל אם הקדיש בור ואח"כ נתמלא מים, אשפה ואח"כ נתמלא זבל, שובר ואח"כ נתמלא יונים, אילן ואח"כ נתמלא פירות, שדה ואחר כך נתמלאה עשבים - מועלין בהם ואין מועלין במה שבתוכה. ר' יוסי אומר: המקדש את השדה והאילן - מועלין בהן ובגידולה, מפני שהן גידולי הקדש.

תוספות מסכת מעילה דף יג עמוד א ד

אבל אם הקדיש בור ואח"כ נתמלא כו' מועלין בהם אבל לא מה שבתוכו - ולא ביונים מטעם הפקר דחצר משום יד איתרביי (גטין דף כא.) ואין יד להקדש וגבי אילן ונתמלא משום דאין מעילה בגידולי הקדש ר' יוסי אומר כו' קסבר יש מעילה בגידולין.

רשב"ם מסכת בבא בתרא דף עט עמוד א

הכי קאמר כו' - כלומר האי ודברי ר' יוסי דקאמר רבי לאו אנראין קאי לומר ונראין דברי ר' יוסי אלא כן תפרש אותו שדברי ר' יוסי בשדה ואילן אבל בבור ושובר מודי ליה ורבי לפרושי אתא דבור ושובר לא פליגי דלא תימא ר' יוסי בבור ושובר נמי פליגי וס"ל כו' אלעזר בר' שמעון לקמן בשמעתין דאמר מועלין במה שבתוכן היכא דהקדישן לבור ושובר ריקנין ואח"כ נתמלאו ולדבריו דר' יהודה קאמר לדידי מועלין נמי בבור ושובר דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם דקנה לו רשות הקדש אלא לדידך אודי לי מיהא בשדה ואילן דמועלין בגידולין הבאין לאחר מיכן משום דקינקי מהקדש וקא"ל ר' יהודה לא קמ"ל רבי דבור ושובר מודי דלא אלים רשות הקדש לקנות מן רשותו כיד הדיט דאילו בהדיט איתרביי רשות מואם המצא תמצא בידו (שמות כב) אבל לא בהקדש.

תוספות מסכת בבא בתרא דף עט עמוד א

ואין מועלין במה שבתוכו - דלא אמרינן שיקנה חצר הקדש כמו שקונה חצר הדיט דחצר משום יד איתרביי ולא מצינו יד להקדש.

קובץ שעורים בבא בתרא אות רצח

רצח) [דף עט ע"א] תוד"ה ואין מועלין במה שבתוכו דלא אמרינן שיקנה חצר הקדש דחצר משום יד איתרביי ולא מצינו יד להקדש, וכן הוא ברשב"ם שם, וקשה דהתינח בבור ואשפה אבל בשדה ואילן דהפירות הן ממילא של בעל האילן ואין צורך לקנין חצר בזה מ"ט דמ"ד אין מועלין, וע"כ צ"ל הטעם כמ"ש הרמב"ן משום דלא נתקדשו בקדושת פה, וא"כ למה הוצרך הטעם דאין חצר להקדש, וצ"ל לדעת תוס' ורשב"ם דבהא גופא פליגי הנך תנאי, דמ"ד אין מועלין בגידולין טעמו משום דלא הוקדשו בקדושת פה, ומ"ד יש מעילה בשדה ואילן סובר דאין צורך לקדושת פה לענין מעילה, ומ"מ מודה בבור ואשפה דאין מועלין, וע"כ צ"ל הטעם משום דאין חצר להקדש, והרמב"ן סובר דאין מעילה רק בקדושת פה, אלא דס"ל בגידולין כיון שגדלו מכח קדושת פה מועלין בהן, אבל בבור ושובר מודה דאין מעילה דלא באו מכח קדושת פה, וכן הוא להדיא בשיטה בשם הר"ן, ונמצא דמחלוקת תוס' והרמב"ן בטעמו דמ"ד יש מעילה בגידולי שדה ואילן, וכוותיה קי"ל כמ"ש הרמב"ם בהל' מעילה, וכן כתב הרשב"ם בסוגיין דקיי"ל כו' יוסי דנימוקו עמו, ולא כן דעת רבינו יונה כאן.

קובץ שעורים בבא בתרא אות נב

(נב) [דף י' ע"א] שם תוד"ה ואיזה שמצלת וכו' ובעוה"ז אין עומדין לאדם אלא מצות גדולות, וכו' דאפילו ממיתה משונה וכו' וצ"ל בכונתם, דכ"ש דמצלת מדינה של גיהנם, כמו התם דהקרן קיימת לעוה"ב, ולכאורה קשה, הא כתיב ולא יקח שוחד, בשוחד של מצוה, דאין אומרינן יצא זה בזה, אלא יקבל שכר בעד המצוה, ועונש בשביל העבירה, וכל המצות הן בכלל זה, והכא אמרינן דצדקה

מצלת מגיהנם, אבל כבר פי' ר' יונה בשע"ת, הכתוב בחסד ואמת יכופר עון, דמיירי שעשה תשובה, אלא דעדיין צריך יסורים לגמור הכפרה, ובכה"ג מועיל חסד ואמת - תורה - שלא יצטרך יסורין לכפרתו.